

Ғасыр қасіретін арқалаған арыстар

Хиуау Доганова

Хиуаз Қайырқызы Доспанова (15 мамыр 1922 жыл, Ганюшкин, Гурьев облысы— 21 мамыр 2008, Алматы) — Екінші дүниежүзілік соғысының қазақтан шыққан жалғыз әйел-ұшқышы, жауынгер, батыр, Қазақстан Республикасының Халық қаһарманы.

Өмірбаяны

Хиуаз Қайырқызы Доспанова 1922 жылы мамырдың 15 Ганюшкин ауылында (қазір Атырау облысы) дүниеге келген. Әкесі Қайыр — балықшы, анасы Меруерт — мұғалім болып еңбек еткен.

Ұшқыштық өмір жолын Оралдың аэроклубында бастап, кейін әйгілі ұшқыш Марина Раскова басқарған 46-гвардиялық полкінің құрамында 300-ден астам әуе шайқастарына қатысқан Хиуаз Доспанова сол кездің өзінде теңдессіз ерлігі үшін «қанатты қыз» атанған еді. Әлия Молдағұлова, Мәншүк Мәметова, Хиуаз... Олардың есімдерін тек Қазақстан ғана емес, кезіндегі КСРО халықтары да жақсы біледі. Соғыстан кейін лауазымды қызметтер атқарған Хиуаз Доспановаға Елбасының Жарлығымен Халық қаһарманы атағы берілген болатын.

2008 жылы мамырдың 21 Алматы қаласында 86 жасында дүниеден озды.

Төлеген Тоқтаров	
Туған күні	<u>19 желтоқсан 1920</u>
Туған жері	Ұлан ауданы, Шығыс Қазақстан облысы
Қайтыс болған күні	<u>10 ақпан 1942</u> (21 жас)
Қайтыс болған жері	Бородино селосының маңы
Мемлекет	<u>Кеңестік Социалистік Республикалар Одағы</u>
Әскер түрі	Артилерия
Қызмет еткен жылдары	1941-1942
Әскери бөлімі	23-гвардиялық атқыштар полкі
Шайқасы	<u>ҰОС</u>

Тоқтаров Төлеген (19.12. 1920, Шығыс Қазақстан облысы Ұлан ауданы Қаракұдық ауылында туды- 9.2. 1942, Ресей, Мәскеу облысы Бородино ауылы -2-дүниежүзүлік соғысқа қатысушы, қатардағы гвардия жауынгері.

Қасым Қайсенов

1918 ж. 23 сәуірде Шығыс Қазақстан облысы, Ұлан ауданындағы Асу - Бұлақ аулында дүниеге келді. Туған аулында орталау мектепті бітірген соң, 1934 жылы Өскемен қаласы саяси-ағарту техникумына түсіп, оны 1938 жылы бітірген. Арнайы білім алып, инспектор болып қызмет істейді. 1939 жылы әскери мектепке түседі, 1941 жылы күзінде бітіріп шығады. Оңтүстік батыс майдан штабының қарамағына жіберіледі. Гитлершілер басып алған Украина жеріне, жау тылына аттанады. Қ.Қайсеновтің тұңғыш шығармасы 1954 жылы «Жас партизандар» деген атпен жарық көрді. Оған Қазақстан Республикасының «Алтын жұлдыз» белгісімен, «Чехославакия партизаны» Украинаның 3-дәрежелі «Данқ», 2 рет 1-дәрежелі «Отан соғысы» ордендерімен және медальдарымен марапатталған.

Қошқарбаев Рақымжан(1924 —1988 жж.) - Берлиндегі Рейхстагқа жеңіс туын тіккен қазақ азаматы, Халық қаһарманы (1999).

Өмірбаяны

1924 ж. 19 қазанда Ақмола облысы Ақмола ауданында дүниеге келген. Арғын тайпасы Қуандық руы Темеш бөлімінен шыққан[1]. 1942 ж. әскерге алынып, 1944 ж. Фрунзедегі (Бішкек) жаяу әскер училищесін бітірген.

1944 ж. қазан айынан бастап І Белорусь майданындағы 150-Идрицк атқыштар дивизиясы құрамында взвод басқарып, Польша және Германия жерлеріндегі ұрыстарға қатынасты.

Лейтенант Қошқарбаев Берлин операциясы кезінде асқан ерлік көрсетті. 30-сәуірде ол жауынгер Григорий Булатов екеуі Кеңес әскерлері арасынан Рейхстагқа алдымен жетіп, жеңіс туын тікті. Соғыстан кейінгі жылдары Эльба бойындағы кеңестік оккупациялық әскер бөлімінде қызмет атқарды.

1947 - 67 ж. Ақмола облыстық атқару комитетінде нұсқаушы, Қазақ КСР Министрлер Кеңесі жанындағы қоныс аударушылар жөніндегі бас басқармада инспектор,

1967 жылдан «Алматы» қонақ үйінің директоры болды. Қызыл Ту, 1-дәрежелі Отан соғысы ордендерімен, көптеген медальдармен марапатталған.

1988 ж. 10 тамызда Алматы қаласында қайтыс болды.

Бақтыораз Бейсекбаев (1920 —1941 жж.) Жиырма бір жасында Отан үшін жанын қиған жас қаһарман Бақтыораз Бейсекбаевтың есімі кешеге дейін естілмеген еді. Біз мектепте оқып жүргенде соғыстың бесінші күні жау танкілерінің легіне ұшағын арнайы бұрып құлаған Гастеллоның ерлігін көкірегімізге тоқып өстік. Жарты ғасыр өткенде жағдайдың басқаша болғанына көзіміз жетіп отыр.

Батыр атағы

Ерлік жасалған күннен 55 жыл өткеннен кейін Ресей Федерациясы Президентінің пәрменімен Маслов экипажының мүшелеріне Ресейдің Батыры атағы берілді! Белгілі қаламгер, Қазақстан парламенті Мәжілісінің депутаты Арғынбай Бекбосын Парламентте болған кездесуде бұл жайды Нұрсұлтан Назарбаевқа құлаққағыс етеді. Іле-шала "Егемен Қазақстан" газетіне оның "Ресей батыры — Бақтурас Бесекбаев" деген тақырыппен жарияланған шағын мақаласы талай адамға ой салды. Бұл — балалық шағы соғыс жылдарына дөп келген, Гастелло атын жаттап өскен Арғынбай үшін де асқан жаңалық еді. Қазақстанның Ресейдегі төтенше және өкілетті елшісі Тайыр Мансұровтың белгісіз батыр туралы тиісті орындармен хабарласып, аты-ұжөнін, туған жерін анықтауға атсалысқанын айта кету керек. Қазақстан Халықтары Ассамблеясының хатшылығы, Республикалық Ардагерлер кеңесі бұл жауынгерге "Халық қаһарманы" атағын беруге ұсыныс жасайды. Көп ұзамай беймәлім батырдың бұрмаланған есімі "Бақтыораз Бейсекбаев" екені анықталды. Осы ақиқат негізінде Қазақстан Республикасы Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың 1998 жылы 6 мамырдағы Жарлығымен Бақтыораз Бейсекбаевқа "Халық қаһарманы" атағы берілді. Екі елге ортақ қаһарманның туған жерін анықтап, туыстарын табу жөнінде "Атамұра" корпорациясы арнаулы экспедиция ұйымдастырып, оған қаржы бөліп, үлкен адамгершілік іс істеді. Корпорация президенті Мұхтар Абрарұлы Құл-Мұхаммед, "Егемен Қазақстан" газетінің жауапты қызметкері Мейрамбек Төлепберген талмай іздену арқасында барлық шындықтың бетін ашты. Өйткені о баста батыр Іле ауданында туған деп, жаңсақ көрсетілген ғой. Шындығында, ол ашаршылық кезінде "Іле көпірі" деп аталатын жердегі жетімханада болғаны рас. Бірақ өзінің шын туып өскен жері — Алматы облысы, Балқаш ауданының қазіргі "Жиделі" деп аталатын ауылда. Туыстары да қазір сол маңайда тұрады.